

**ЗА ЕДИН ПРАВИЛНИК ЗА УЧИТЕЛСКИТЕ СЪВЕТИ
НА ГРЪЦКИТЕ УЧИЛИЩА ВЪВ ВАРНА ПРЕЗ ХХ в.**

д.п.н. ВЕСЕЛИН ДИМИТРОВ МИХАЛЕВ

Варненски свободен университет „Черноризец Храбър“

e-mail: mihalev_veselin@abv.bg

***Резюме:** В публикацията се разглеждат изискванията към гръцките учители, регламентирани в Правилника за учителските съвети на гръцките училища във Варна от 1902 г., съхраняван във фонд „Гръцка община“ в ДА-Варна, който по своята същност представлява част от училищното „законодателство“ на гръцките образователни институции в началото на ХХ в.*

***Ключови думи:** правилник, учителски съвет, учители, училищно настоятелство.*

**A RULEBOOK FOR THE TEACHERS 'COUNCILS OF THE GREEK
SCHOOLS IN VARNA**

VESELIN MIHALEV, Ph.D

Varna Free University „Chernorizets Hrabar“

***Abstract:** The publication discusses the requirements for Greek teachers, regulated in the Regulations for Teachers' Councils of Greek schools in Varna from 1902, stored in the fund "Greek Municipality" in DA-Varna, which in essence is part of the school "legislation" of Greek educational institutions in the early twentieth century.*

***Key words:** regulations, teachers' council, teachers, school board.*

ВЪВЕДЕНИЕ

В началото на XX в. в резултат на проявена висока обществена грижа за издигане на просперитета на гръцкото образование във Варна, училищното настоятелство съвместно с гръцката община издава няколко важни писмени разпоредителни документи, свързани с управлението на гръцките образователни институции, които представляват част от тяхното училищно „законодателство“:

- „Дисциплинарен правилник на гръцките училища във Варна” (Πειθαρχικός κανονισμός των εν Βάρνη Ελληνικών Σχολών, 1901), издаден на 31.01.1901 г., съдържащ 47 члена;

- „Задължения на преподаващия персонал в гръцките училища и упътвания за прилагането им с психологическо тълкуване и накрая общи указания за отсъствията на преподаващите, за родителите на учениците и за лекаря на училищата”, издаден на 1.VIII.1902 г., съдържащ 8 раздела (ΔΑ - Βάρνη, φ. 83Κ ωλ. 1 α. ε. 73 σ. 1)¹;

- „Правилник за учителските съвети на гръцките училища във Варна”, издаден на 1. VIII. 1902 г. (ΔΑ-Βάρνη, φ.82Κ ωλ.1 α. ε. 81).

Работата на педагогическите съвети в гръцките училища във Варна през посочения период е организирана според приет от училищното настоятелство Правилник за учителските съвети на гръцките училища от 1.VIII.1902 г. (ΔΑ-Βάρνη, φ.82Κ ωλ.1 α. ε. 81). Анализиранието на съдържанието на този документ, който е съхранен във фонд „Гръцка община“ в ДА-Варна е единствено възможно само след осъществен научен

¹ **Темистоклис Теофанус** е член на гръцката община и директор на болница „Параскева Николау“ във Варна, в която се лекуват граждани от гръцки произход (В: ΔΑ - Βάρνη, φ.82Κ ωλ.1 α. ε. 63).

превод от гръцки на български език. В него важно място е отделено на изискванията, които училищното настоятелство поставя към гръцките учители. В този разпоредителен документ „законодателите“ поставят категоричното изискване към учителите, преподаващи в гръцките училища, които нямат право да отсъстват от педагогически съвет без оправдателна причина. В противен случай *„за неоправдано отсъствие на учителите от заседания на учителския съвет и учебни занятия те се наказват, според „Указанията за отсъствия от час“.*

В раздел „Общи указания за отсъствията на учителите“ се посочват случаите при които се допуска отсъствие от заседание на учителския съвет. При неоправдано отсъствие от заседания на учителския съвет, учителя се наказва с глоба по два лева на час. Става ясно, че учителите могат да отсъстват от заседания на учителския съвет само поради болест. Според приетия правилник за неуважително отсъствие се счита всяко такова, за което липсва медицинско удостоверение, издадено от лекар.

В този разпоредителен документ се регламентира активното участие на гръцките учители в работата на учителския съвет. Регламентиран е броят на месечните заседания - *„два пъти месечно (винаги събота след обяд) в директорския кабинет“.* Училищните настоятели поясняват на учителите значимостта на взетите решения от учителския съвет като колективен орган - *„учителският съвет е колективен орган, който взема важни решения за подобряване на училищната дейност“.* Обсъжданията на въпроси, свързани с дейността на образователните институции и решенията, които се приемат от учителският съвет имат за цел *„моралното издигане и подобряването на образованието на учениците от гръцката общност“.* От учителите се изисква да участват активно при обсъждането на въпросите, свързани с

дейността на училището като образователна институция, част от които се отнасят до разглеждане на поведението на подрастващите. Това тяхно участие в работата на колективния орган според настоятелите се определя като „*свато и висше задължение*”.

Ръководството на провеждането на учителските съвети не се осъществява от директора. Учителският съвет, съгласно правилника задължително се председателства от учител със значителен педагогически опит и доказан обществен авторитет. За всяко негово заседание се съставя протокол. В дневният ред на провежданите учителски съвети се обсъждат въпроси, свързани с предприемане на мерки за подобряване на обучението на учениците от гръцките училища.

Според приетият правилник строго се забраняват разногласията и споровете между учителите, като те са длъжни за оплакванията, които имат един към друг да се обръщат към председателя на учителския съвет, а в случай, че той не може да ги помири, въпросът следва да бъде отнесен към училищното настоятелство. Учителите подлежат на наказания включително и налагане на най-тежкото дисциплинарно наказание - „уволнение“. Уволняването на учител става след „*едно първо предупреждение*”. Училищните настоятели поясняват на всички учители какви щети се причиняват на учениците, когато между тях има разногласия, които водят до „парализиращ регрес“ в училище. В тази връзка те дават примера с „*частите на една машина, които не са напаснати една с друга*”.

На заседанията на педагогическите съвети често се обсъждат въпроси, свързани с проявено негативно поведение на ученици, които следва да бъдат наказани според приетия „Дисциплинарен правилник на гръцките училища във Варна” (Πειθαρχικός κανονισμός των εν Βάρνη

Ελληνικόν Σχολόν, 1901). С протокол от 5.ΙΙΙ.1903 г. на заседание на учителски съвет на мъжката гръцка гимназия във Варна се обсъжда лошото поведение на провинил се ученик, на когото е наложено най-тежкото дисциплинарно наказание (ΔΑ - Βάρνη, φ. 82Κ ωλ. 1 α. ε. 51 σ. 20, 36-37).

В архивните документи на гръцки език, съхранявани в ΔΑ-Варна се откриват протоколи от заседания на учителския съвет на седмокласната мъжка гръцка гимназия. От откритите протоколи №1/1903 г. и №2/10. ΙΙΙ. 1903 г., които са преведени от гръцки на български език се установява, че на заседанията се обсъждат не само въпроси, свързани с организацията на обучението, но и финансови въпроси, и такива, отнасящи се до прилагане на изискванията към вътрешния училищен ред.

В гръцките образователни институции във Варна се въвежда статута на главния учител, който упражнява надзор върху дейността на всички учители и ученици и поддържа контакт с училищното настоятелство. Учителите осъществяват педагогически контрол по усвояване на учебното съдържание по различните учебни предмети, чрез прилагането на различни форми за оценяване на знанията и уменията на подрастващите.

В края на този разпоредителен документ училищните настоятели полагайки грижа за подобряване на дейността на образователните институции изказват убеденост, че учителите с готовност ще се ръководят при изпълнението на задълженията си, посочени в правилника с цел издигане престижа на учителската професия. В обичайния си поучителен тон училищното настоятелство като специализирана управленска институция отправя не малко напътствия към тях като им припомня, че *„добрите им познания са „доброто семе”, а учениците им са „почвата за*

посев” и както доброто семе засято в почва, която не е добре обработена, дава слаба реколта, така и техните познания, колкото и добри да са, не само не допринасят полза на не добре ръководените и възпитавани ученици, но и ги превръщат в опасни граждани, които могат да използват знанията си, получени в училище за лоши цели“.

В заключение те припомнят думите на Виктор Юго: *„Само бореците се живеят, само тези живеят, които имат в ума и в душата си постоянен план, водени от висша цел, тези, които и денем и нощем имат пред себе си някаква свята мисия и тези, които се вдъхновяват от голямата любов към професията си”* и отправят пожелания към учителите да следват думите на Бенджамин Франклин: *„Каквото и да правиш, прави го с всичките си сили”*.

Цялостен педагогически контрол върху дейността на учителите в класните гръцки училища се упражнява от специално одобрения и назначен от гръцката община училищен инспектор, чиято контролна дейност приключва с изготвянето на разширени доклади за състоянието на гръцкото образование и мерки за подобряване на училищната дейност.

Подписвайки се под този правилник училищните настоятели разпореждат той да бъде поставен в канцеларията на гръцката община и във всеки директорски кабинет на гръцките училища във Варна. Така утвърждаването и прилагането на тези публично-правни актове под формата на правилници и устройствени документи, чийто законотворец е училищното настоятелство намират широк отзвук сред местната гръцка общественост, посредством писменото им оповестяване в обществените и образователните институции на града.

В заключение могат да се направят следните обобщения:

➤ Обновителните процеси свързани с навлизането на писани норми, представлява несъмнен знак за ускорената модернизация на гръцкото образование в началото на XX в. Училищното настоятелство като специализирана управленска институция въвежда в училищната практика различни „законодателни“ актове, регулиращи образователния и възпитателен процес в гръцките училища. Цялостната организация на обучение и възпитание в гръцките образователни институции се регламентира от регулирана писмена база, която играе ролята на училищно „законодателство“.

➤ Тези публично правни норми непрекъснато обновяват съдържанието си и се доближават до модела на модерния нормативен акт. В съдържателен план се конструират с преамбюл, обособени раздели, а повелителната форма и разпоредителният тон в тях, припомнят безалтернативността на формулировките в отделните разпоредби. Чрез приетите норми „законодателите“ регламентират изискванията за високо качеството на обучителния процес.

➤ Неизпълнението на одобрените училищни актове, предпоставя прилагането на строги наказателни мерки към гръцките учители. В случай на неизпълнение се предвиждат наказания, които се санкционират с налагане на най-тежката дисциплинарна мярка. Тези строги изисквания са продиктувани от проявява на висока обществена грижа за издигане на авторитета и достойнството на гръцките учители и утвърждаване на учителската професия в обществото.

Л И Т Е Р А Т У Р А

1. **Михалев, В.** Училищното „законодателство” на гръцките училища в град Варна в началото на ХХ в. В: Понятия, ценности, промени. Историята: време и реалности (юбилейно издание). Министерство на образованието, младежта и науката, Шуменски университет „Еп. Константин Преславски”, Департамент за информация и повишаване на квалификацията на учителите. Варна. Т. 9, 2013, с. 46-61.
2. **Михалев, В.** Гръцки образователни институции в селища по Северното Черноморие през втората половина на ХІХ в. до 20-те години на ХХ в. Варна, 2017, Университетско издателство ВСУ „Черноризец Храбър“.
3. **Тонев, В.** Българското Черноморие през Възраждането. С, 1995.
4. **Тодоров, В., Либератос, А.** Опис на архивните колекции и книги на гръцки език в град Варна. Главно управление на архивите, 2006, Т. 10.

На гръцки език

1. Οδησός Βάρνα 1891, бр.2, 25.
2. ΔΑ-Βάρνη, φ.82Κ ωπ.1 α. ε. 73. Задължения на преподаващия персонал в гръцките училища и упътвания за прилагането им с психологическо тълкуване и накрая общи указания за отсъствията на преподаващите, за родителите на учениците и за лекаря на училищата, 1902 г. (на гр. език).
3. ΔΑ-Βάρνη, φ.82Κ ωπ.1 α. ε. 73 „Правилник за учителските съвети на гръцките училища във Варна”, 1.VIII.1902 г. (на гръцки език).
4. ΔΑ-Βάρνη, φ.82Κ ωπ.1 α. ε. 81.
5. ΔΑ - Βάρνη, φ. 82Κ ωπ. 1 α. ε. 51 σ. 20, 36-37.
6. ΔΑ - Βάρνη, φ. 83Κ ωπ. 1 α. ε. 73 σ. 1.
7. Πειθαρχικός κανονισμός των εν Βάρνη Ελληνικών Σχολών. 31.01.1901.